

ENHET
Enheten för Velfärd, Utbildning och
Arbetsmarknadspolitik
HANDLÄGGARE
Adnan Habibija

DATUM
2021-11-15
ERT DATUM
2021-11-15

DIARIENUMMER
20210278
ER REFERENS
A2021/01723

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

LOs yttrande över Ds 2021:27 *Vissa lagförslag med anledning av en reformerad arbetsmarknadspolitisk verksamhet*

LO har beretts möjlighet att lämna remissyttrande över departementsskrivelse 2021:27. Skrivelsen innehåller förslag om förtydliganden och justeringar av lagteknisk karaktär i syfte att på ett mer ändamålsenligt sätt genomföra en omfattande reformering av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Reformen har dock redan inletts, bland annat genom regeringens myndighetsuppdrag och resurstillskott för att Arbetsförmedlingen ska bygga upp ett utbud av tjänster levererade av externa aktörer. LO har inte givits möjlighet att lämna synpunkter på reformens inriktning genom remissyttrande till regeringen. Av denna anledning fokuserar LOs yttrande på implikationer av reformen i stort som beskrivs i skrivelsens tredje kapitel. Yttrandet behandlar principiella uppfattningar och tar därtill upp ett antal mer konkreta invändningar samt alternativa förslag.

Sammanfattning av LOs synpunkter

- LO anser att själva grunden för reformeringen – att arbetsmarknadspolitiken till stora delar skulle vara lämplig att konkurrensutsätta – är feltänkt. Skrivelsen anger att en ny insats, förmedlingsinsatser, ska ersätta Arbetsförmedlingens uppdrag att förmedla arbetstillfällen i syfte att ”förbättra effektiviteten i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och bidra till högre sysselsättning och lägre arbetslöshet”. Det saknas dock belägg för att system med privatiserade arbetsmarknadstjänster för med sig positiva effekter på arbetsmarknaden.
- LO har starka invändningar mot reformens inriktning och ser allvarliga risker för LOs förbundsmedlemmar och för arbetsmarknaden i stort. Forskningen och utredningar pekar på att arbetsmarknadstjänster är svåra att prissätta på rätt sätt och att ersättningssystemen kan skapa incitament som leder till icke-önskvärda konsekvenser, såsom selektering av resursstarka arbetssökande, parkering av resurssvaga, försvagad matchningskvalitet, fusk och felaktiga utbetalningar. Yttrandet lämnar ett antal förslag på hur sådana risker kan minimeras.

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA www.lo.se
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

- Det är tydligt att arbetsmarknadspolitikens omläggning skapar ett större behov av kostsamma kontrollmekanismer. Skrivelsens förslag om uppgiftsskyldighet för leverantörer kan bidra till bättre kontrollförutsättningar. LOs bedömning är dock att det inte är troligt att effektiviteten i verksamheten kommer att kunna öka så pass mycket att den kan väga upp de ökade kontrollkostnaderna och andra negativa konsekvenser som riskerar att uppstå. Om reformen trots det genomförs anser LO att det är av yttersta vikt att låta omläggningen ta den tid den kräver, med stegvisa och utvärderingsbara förändringar som justeras och anpassas till det mest effektiva sättet, i likhet med förslag som presenteras i SOU 2019:3.
- LOs uppfattning är att lokal närvaro, med täta kontakter med arbetsgivare och god kännedom om behoven på den regionala och lokala arbetsmarknaden, är nödvändig när förmedlingsinsatser ska tillhandahållas. När i huvudsak privata bolag med vinstintresse får uppgiften att tillhandahålla insatserna uppstår uppenbara risker för ett varierande, olikvärdigt och i vissa fall uteblivet tjänsteutbud över landet. Sådana risker kan mildras genom att Arbetsförmedlingen fungerar som ”garantileverantör” och bedriver verksamhet i egen regi. LO välkomnar att promemorian tar upp denna typ av lösning, men efterlyser tydligare besked om hur det ska ske i praktiken.
- LO bedömer att departementsskrivelsens beskrivningar av Arbetsförmedlingens tilltänka verksamhet i egen regi, förbättrade bedömningar, förstärkta kontrollfunktion, IT-investeringar samt samordnande och samverkande uppdrag både nationellt, regionalt och lokalt, motiverar resurstillskott på myndighetens förvaltningsanslag. Att en allt större andel av anslaget för arbetsmarknadspolitiska program och insatser går till anskaffat matchningsstöd innebär därtill att mindre resurser går till rustande insatser för personer med svagast förankring på arbetsmarknaden, vilket på sikt kan försvåra matchning och kompetensförsörjning.
- LO befarar att arbetslöshetsförsäkringens och aktivitetsstödens legitimitet äventyras i den tilltänkta reformeringen av arbetsmarknadspolitikerna. För legitimiteten behövs en väl fungerande kontroll där Arbetsförmedlingen har flera uppgifter. Viktiga delar i kontrollen behöver ske i kontinuerlig dialog med ersättningstagaren och sköts bäst i samband med vägledning och matchning. Det är svårt att lägga ut sådan verksamhet på fristående aktörer och samtidigt ha en väl fungerande kontroll. Trots departementsskrivelsens föreslagna uppgiftsskyldighet har fristående aktörer svaga incitament att kontrollera sina kunders rätt till ersättning. Att inte bedriva kontrollen i samband med vägledning och matchning skulle å andra sidan innebära resurskrävande dubbelarbete. Dessvärre förs inga resonemang kring hur dessa utmaningar ska hanteras i departementsskrivelsen.

LOs synpunkter

I fyrpartiuppgörelsen som låg till grund för regeringssamarbetet under 2019–21 framkom att Arbetsförmedlingen i snabb takt ska reformeras och matchande och rustande tjänster utföras av fristående aktörer. Tjänsterna var tänkta att anskaffas genom ett nytt LOV-system där ersättningar till aktörerna är differentierade utifrån arbetslösas behov och i huvudsak utgår ifrån resultat i form av varaktig sysselsättning.¹ Efter flera oppositionspartiernas hot om misstroendeförklaring mot arbetsmarknadsministern enades de styrande partierna om att reformeringen inte ska vila på LOV utan på ”den eller de upphandlingsformer som är mest ändamålsenlig för respektive tjänst”,² vilket också är departementsskrivelsens utgångspunkt. Skrivelsen beskriver att en ny insats, förmedlingsinsatser, med bred målgrupp och som tillhandahålls av fristående aktörer, ska ersätta Arbetsförmedlingens uppdrag att förmedla arbetstillfällen. Förmedlingsinsatser planeras således anskaffas genom både LOV och LOU, beroende på bland annat regionala och lokala förutsättningar. LO uppfattar dock att mycket fortfarande är oklart kring den nya insatsen. Skrivelsen anger exempelvis inte hur Arbetsförmedlingen ska göra sina avvägningar kring upphandlingsform i praktiken eller hur den nya insatsen ska förhålla sig till Kundval Rusta och Matcha (KROM) och andra anskaffade arbetsmarknadstjänster.

Enligt promemorian är syftet med omläggningen att ”förbättra effektiviteten i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och bidra till högre sysselsättning och lägre arbetslöshet”. Vidare påstås att de anskaffade insatserna på sikt kan bidra till att förbättra arbetsmarknadspolitiska resultat i förhållande till anslagna medel. LO anser att detta kan ifrågasättas, eftersom det saknas vetenskapliga belägg, i Sverige och internationellt, för att system med privatiserade arbetsmarknadstjänster för med sig positiva effekter på arbetsmarknaden eller leder till besparingar av offentliga medel.³ Studierna tyder snarare på motsatsen. Regeringens Jämlikhetskommission konstaterar i sitt betänkande att ”Privatiseringen av den aktiva arbetsmarknadspolitiken sker i stor utsträckning utan övertygande evidens för att detta skulle medföra en effektivisering och utan att andra uppgifter som utförs av Arbetsförmedlingen försummas”.⁴ Kommissionen beskriver hur såväl privatiseringar som kommunaliseringar inom flera politikområden har ökat ojämlikheten i Sverige under de senaste decennierna.

¹ Socialdemokraterna (2019), Sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna, 2019-01-11.

² Regeringen (2019), Inriktning för det fortsatta arbetet med att reformera Arbetsförmedlingen, Informationsmaterial från 2019-12-09, Arbetsmarknadsdepartementet.

³ Bergström, A. & L. Calmfors (2018), Framtidens arbetsförmedling, Fores, Stockholm.

⁴ SOU (2020:46), En gemensam angelägenhet, Betänkande av Jämlikhetskommissionen Finansdepartementet, Statens Offentliga Utredningar, Stockholm.

LO har identifierat fler allvarliga risker med reformens inriktning för LOs förbundsmedlemmar och för svensk arbetsmarknad i stort, och anser att det är olyckligt att Arbetsmarknadsdepartementet inte har gjort, och remitterat, en övergripande riskanalys, exempelvis i departementsskrivelsens konsekvensanalys. Några av riskerna tas upp i forskningsstudier som har pekat på att arbetsmarknadstjänster är komplexa och svåra att prissätta på rätt sätt oavsett om man utgår ifrån resultat eller storlek på åtagandet.⁵ Ersättningssystemen kan därför skapa incitament som leder till icke-önskvärda konsekvenser. Valfrihetssystem, som oftast baseras på LOV, med höga grundersättningar riskerar att leda till incitament för fristående aktörer att locka till sig (och behålla) arbetssökande, snarare än att hjälpa dem till arbete, även benämnt parkering. Det finns alltså en risk att alla arbetslösa inte får adekvat hjälp, trots skrivelsens intention om att leverantörer inte ska kunna neka hjälp till enskilda. Det finns också utmaningar med system med höga andelar resultatbaserade ersättningar. För det första är det mycket svårt att göra en bedömning av orsaken till resultatet, d.v.s. huruvida leverantören har bidragit till övergången till arbete/utbildning. Höga andelar prestationsbaserade ersättningar riskerar dessutom att ge fristående aktörer incitament att fokusera på mer resursstarka arbetssökande och att endast erbjuda andra arbetssökande miniminivån av service, snarare än det som de har behov av – ett fenomen som kallas ”cream-skimming”, d.v.s. ”att skumma grädden ur mjölken”.⁶ Resultatbaserade ersättningssystem som premierar snabbhet riskerar att hålla tillbaka rustande insatser som kräver tid, men även att skapa incitament att snabbt förmedla vilket jobb som helst, vilket kan innebära att arbetssökande pressas mot kortvariga jobb och/eller jobb som inte är i paritet med deras kompetens. Bland annat av dessa anledningar anser LO att själva grunden för reformeringen – att förmedlingsverksamhet till stora delar skulle vara lämplig att konkurrensutsätta – är feltänkt.

Mot bakgrund av de negativa konsekvenser som riskerar att uppstå, är det av yttersta vikt att designen av förmedlingsinsatsernas ersättningssystem bygger på en noggrann analys. LOs ståndpunkt är att det är viktigt att en resultatbaserad ersättning blir högre ju fastare förankring på arbetsmarknaden en arbetssökande får, och att systemet premierar trygga anställningar. Tillsvidareanställningar bör därför till exempel värderas högre än allmänna visstidsanställningar eller subventionerade anställningar. Arbetsförmedlingen har i KROM-systemet definierat varaktig sysselsättning för resultatbaserad ersättning som fyra månader.⁷ Definitionen bör dock vara längre än sex månader, d.v.s. längre än en maximal provanställning, för att motverka att insatsen aktivt premierar att kortvariga anställningar varvas

⁵ Se till exempel Lundin, M. (2011), Marknaden för arbetsmarknadspolitik – om privata komplement till Arbetsförmedlingen, IFAU Rapport 2011:13, Uppsala.

⁶ Ibid.

⁷ Arbetsförmedlingens förfrågningsunderlag för Kundval Rusta och Matcha, Af-2019/0043 5409, 2020-01-26.

med arbetslöshet. Utöver hur beständig en anställning är borde det vägas in hur väl jobbet passar den arbetssökandes kvalifikationer, förslagsvis genom en matchningspremie i ersättningsystemet. Att systemet skapar incitament att pressa arbetssökande att acceptera anställningar med löner och villkor som är sämre än kollektivavtalens kan inte accepteras. För att motverka risken att leverantörer väljer att fokusera på resursstarka arbetssökande och parkera dem med svagare förutsättningar i långtidsarbetslöshet är det viktigt att ersättningsmodellen väger in progression, d.v.s. hur arbetssökande utvecklas i insatsen. Det är oroande att den remitterande departements-skrivelsen inte ger några klara besked om hur ovannämnda utmaningar ska hanteras och riskerna för negativa konsekvenser minimeras.

LO ser även utmaningar när förmedlingsinsatser ska anskaffas via offentlig upphandling baserad på LOU. Denna upphandlingsform är, p.g.a. principer om konkurrensneutralitet, transparens och likabehandling, trögrörlig till sin natur. Med hjälp av statistik från Upphandlingsmyndigheten har LO pekat på att Arbetsförmedlingen är en av myndigheterna med högst andel överklaganden av tilldelningsbeslut. Det har skapat långa ledtider och försämrat möjligheten att snabbt få nya insatser på plats och därmed förutsättningarna för myndigheten att uppnå sina mål.⁸ För att behoven tillräckligt snabbt ska kunna tillgodoses i hela landet bedömer LO att Arbetsförmedlingen behöver kunna tillhandahålla insatserna i egen regi samtidigt som de tillhandahålls av fristående aktörer.

Oavsett upphandlingsform kan mer resultatstyrning medföra en ökad risk för felaktiga utbetalningar, missbruk och fusk, bland annat manipulation av resultatmått genom falska anställningsbevis eller bevis om antagning till en utbildning utan en avsikt att genomgå utbildningen. SOU 2019:3 framhåller att höga resultatjämnigheter i kombination med förmånliga anställningsstöd kan ge upphov till skenanställningar.⁹ Det har uppdragats att tidigare försök med valfrihetssystem i arbetsmarknadspolitiken har lett till kortvariga anställningar, inte sällan subventionerade med anställningsstöd, inom de egna bemanningsföretagen eller koncernerna, och därigenom resultatjämnigheter, samtidigt som individerna hyrs ut till andra arbetsgivare.¹⁰ Det kan tilläggas att tidigare försök med valfrihetssystem också har visat sig ge andra stora kvalitetsproblem och i vissa fall brottslighet, vilket har tvingat Arbetsförmedlingen att säga upp avtal med leverantörer.¹¹ Ytterligare en risk med reformen är att statens/politikens

⁸ Habibija, A. & A-K. Löfgren (2019), Arbetsmarknadsutbildning för nya och bättre jobb, Landsorganisationen i Sverige.

⁹ SOU (2019:3), Effektivt, tydligt och träffsäkert –det statliga åtagandet för framtidens arbetsmarknad, Slutbetänkande av Arbetsmarknadsutredningen, Arbetsmarknadsdepartementet, Statens Offentliga Utredningar, Stockholm.

¹⁰ Arbetet och Sekotidningen (2018), Matchningsbolag får bonus för att anställa egna deltagare, artikel i tidningen Arbetet publicerad 2018-06-07

¹¹ Arbetsförmedlingens beslut med diarienummer Af-2015/094351, 2015-02-20.

möjligheter till styrning försvagas när utförandet splittras upp på en mängd olika externa aktörer med möjliga olika tolkningar av regelverk och uppdrag, exempelvis i att utforma arbetsmarknadspolitiska insatser ”på ett effektivt sätt så att de främjar mångfald och jämställdhet samt motverkar diskriminering i arbetslivet och en könsuppdelning på arbetsmarknaden”.

Sammantaget är det tydligt att arbetsmarknadspolitikens omläggning skapar större behov av kostsamma kontrollmekanismer. Det är positivt att departementsskrivelsen tar upp Arbetsförmedlingens viktiga kontrollarbete i den reformerade verksamheten och föreslår förbättrade kontrollföresättningar genom en skyldighet för leverantörer att lämna uppgifter till myndigheten. LO förutsätter att det framtida kontrolluppdraget kommer att innefatta uppgiften att säkerställa att de arbetsmarknadspolitiska insatserna inte snedvrider konkurrensförutsättningarna på arbetsmarknaden och att de är lämpliga både ur ett individ- och arbetsmarknadspolitiskt perspektiv, bl.a. genom samråd med berörda fackförbund inför beslut om arbetsplatsförlagda insatser. Det är uppgifter som ligger i myndighetens instruktion och förordningar men som inte har tagits på tillräckligt stort allvar.

En del kontrollkostnader skulle troligen kunna hållas nere genom kompletterande automatiserade kontroller, tydliga och mätbara krav och avskräckande sanktioner gentemot leverantörer som missköter sitt uppdrag och inte lever upp till de ställda kraven. LOs bedömning är dock att det inte är troligt att effektiviteten i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kommer att kunna öka så pass mycket att den kan väga upp mot de ökade anskaffnings- och kontrollkostnaderna och andra negativa konsekvenser som riskerar att uppstå. Om reformen trots det genomförs anser LO att det är av yttersta vikt att låta omläggningen ta den tid den kräver, med stegvisa och utvärderingsbara förändringar som justeras och anpassas i takt med att ny kunskap tas fram. Därigenom ges förutsättningar att utföra verksamheten på det samhällsekonomiskt mest effektiva sättet, i likhet med förslag som presenteras i SOU 2019:3. LO anser att det är olyckligt att sjösättandet av KROM har skett storskaligt över landet, utan en utförlig genomlysning av pilotprojektets effekter. Detsamma gäller regeringens ambition om att implementera de nya ersättningsmodellerna ”så snart som möjligt men senast tidigt under andra halvåret 2022”. Ett forcerat tillvägagångssätt som inte vilar på kunskap över vad som fungerar och inte fungerar riskerar att leda till att arbetssökande och arbetsgivare inte får det stöd som är mest effektivt och till att samhällets resursers inte används på bästa sätt.

Ytterligare en risk är det varierande, olikvärdiga och i vissa fall uteblivna tjänsteutbudet över landet när i huvudsak privata bolag med vinstintresse får uppgiften att tillhandahålla förmedlingsinsatser. SOU 2019:3 konstaterade att det, under undersökningsperioden, helt saknades fristående leverantörer av Stöd och Matchning i vart tionde leveransområde (8 av 72 leverans-

områden) samt att det enbart fanns en leverantör i ytterligare 12 leveransområden och därmed ingen möjlighet att välja eller byta leverantör.¹² En möjlig förklaring är att kundunderlaget i vissa delar av landet kan vara för lågt eller ojämnt för att det ska vara tillräckligt lönsamt att bedriva kommersiell verksamhet. LOs bestämda uppfattning är att arbetsmarknadspolitiken måste vara nationellt sammanhållen och likvärdig, men individanpassad, och att alla arbetslösa, oavsett bakgrund eller bostadsort, som behöver stöd i sitt jobbsökande måste ges tillgång till insatser av god kvalitet. Lokal närvaro och täta kontakter med arbetsgivare och god kännedom om behoven på den regionala och lokala arbetsmarknaden, är nödvändigt när förmedlingsinsatser ska tillhandahållas. Risker för ett svagt förmedlingsarbete i områden med få arbetslösa kan mildras genom att Arbetsförmedlingen fungerar som ”garantileverantör” och bedriver verksamhet i egen regi. Troligen är detta en mer kostnadseffektiv metod än att, som departementsskrivelsen tar upp, erbjuda fristående aktörer förstärkta ekonomiska incitament för etablering i svagare arbetsmarknadsregioner. Arbetsförmedlingens verksamhet i egen regi och lokala närvaro är också en förutsättning för att samverka, inte minst med kommunala aktörer eller arbetsmarknadens parter, ska fungera väl. Ytterligare ett skäl att låta Arbetsförmedlingen fortsätta att erbjuda arbetsmarknadstjänster i egen regi är att myndighetens beställarkompetens upprätthålls på det sättet. Utan tjänster i egen regi skulle Arbetsförmedlingen få sämre kännedom om de tjänster som anskaffas.¹³ LO välkomnar att promemorian tar upp möjligheten för Arbetsförmedlingen att bedriva egen verksamhet, men efterlyser tydligare besked om hur det ska ske i praktiken. Exempelvis lämnar skrivelsens benämningar ”tillräckligt marknadsutbud” och ”tydligt avgränsad övergångsperiod” stort tolkningsutrymme och behöver klargöras. Därtill är LOs bedömning att marknadsutbud i hög grad kommer att variera över tid. Det innebär att det saknas garantier för att stöd kommer att levereras även om det vid tidpunkten kan finnas någon eller några aktörer på orten. Även detta är ett skäl för att Arbetsförmedlingen ska bedriva egen verksamhet i områden där få fristående aktörer finns etablerade.

Det är därtill LOs åsikt att, i synnerhet där samhället är som svagast, verksamhet i egen regi är att föredra framför kommersiella eller ideella aktörer. I områden och grupper där arbetslösheten är hög bör medborgarna ha direkt egen kontakt med det offentliga samhället och dess företrädare. Oavsett om det gäller kommersiella eller ideella aktörer är det problematiskt

¹² SOU (2019:3), Effektivt, tydligt och träffsäkert –det statliga åtagandet för framtidens arbetsmarknad, Slutbetänkande av Arbetsmarknadsutredningen, Statens Offentliga Utredningar, Stockholm.

¹³ Ibid.

om det uppstår oklarheter kring att det är som medborgare/invånare i Sverige man har rätt till och får offentligt finansierat arbetsmarknadspolitiskt stöd. Arbetslösa ska inte ges intrycket att de står i tacksamhetsskuld till kommersiella eller ideella aktörer eller är beroende av dessa för att komma i kontakt med en myndighet.

LO anser även att det är problematiskt att fler individuppgifter kommer att vara tillgängliga för externa aktörer i den reformerade verksamheten. Det är positivt att departementsskrivelsen föreslår en tystnadsplikt för leverantörer och deras underleverantörer, eventuellt i flera led, för att motverka risken för att individer lider skada av röjda personuppgifter. Informationsdelningen kan dock bli svår att överblicka, kontrollera och hantera på ett säkert sätt. Risken för att leverantörer har andra verksamheter vid sidan om det arbetsmarknadspolitiska uppdrag som den delade informationen berör, och att individuppgifterna utnyttjas på ett sätt som inte är förenligt med uppdraget, får inte underskattas. Det är av yttersta vikt att endast de uppgifter som är nödvändiga för att aktörerna ska kunna utföra sitt uppdrag lämnas ut, och att det utvecklas system för att säkerställa att uppgifterna hanteras med varsamhet. LO vill i sammanhanget uppmärksamma att ett starkt meddelar- och visseblåarskydd, för såväl deltagare i de arbetsmarknadspolitiska insatserna som personal hos Arbetsförmedlingen och fristående aktörer, kan bidra till att upptäcka en felaktig användning av känsliga individuppgifter.

Departementsskrivelsen anger att Arbetsförmedlingen fortsatt ska ha myndighetsansvaret och ansvara för att det finns en välfungerade arbetsmarknadspolitisk verksamhet i hela landet. Skrivelsen beskriver, förutom att Arbetsförmedlingen i vissa fall kommer att fortsätta tillhandahålla verksamhet i egen regi, att myndighetens arbetsmarknadspolitiska bedömningar kommer att bli viktigare, att kontroll- och uppföljningsfunktionen ska förstärkas och att utvecklad digital infrastruktur ska underlätta informationsutbytet mellan inblandade aktörer. Dessutom kommer Arbetsförmedlingen att behålla både strategiska och operativa samordnande och samverkande uppdrag såväl nationellt som regional och lokalt, inte minst för att kunna påskynda etableringen för nyanlända invandrare, unga som uppstår aktivitetsersättning och personer med funktionsnedsättning samt stödja rehabiliteringen av sjukskrivna. Sammantaget är LOs bedömning att skrivelsens ambitioner kring Arbetsförmedlingens uppdrag motiverar resurstillskott på myndighetens förvaltningsanslag och är oförenliga med de nedskärningar som planeras.¹⁴

Att en allt större andel av anslaget för arbetsmarknadspolitiska program och insatser går till anskaffat matchningsstöd innebär dessutom, om inte ytterligare medel tillförs, att mindre resurser går till rustande och

---

¹⁴ Budgetpropositionen för 2022.

kompetenshöjande insatser för personer med svagast förankring på arbetsmarknaden, såsom arbetsmarknadsutbildningar och subventionerade anställningar. Många av de arbetslösa saknar den utbildning och färdigheter som krävs för att kunna konkurrera om de lediga jobben, och är i behov av rustande och kompetenshöjande insatser. Sverige är en avancerad ekonomi och på nästan alla arbetsplatser ställs det höga krav på att anställda ska vara allmänbildade, ha digital kompetens, prata flytande svenska och begriplig engelska.¹⁵ Förmedlingsverksamheten, som syftar till att sammanföra arbetssökande med lediga arbeten, försvåras när de sökandes kompetenser inte motsvarar kraven som ställs i platsannonserna. LOs uppfattning är att departementsskrivelsen inte beskriver hur de föreslagna förmedlingsinsatserna, med deras breda målgrupp, bättre ska lösa matchningsproblematiken på arbetsmarknaden.

Som departementsskrivelsen beskriver har Arbetsförmedlingen till uppgift att säkerställa att arbetslöshetsförsäkringen fungerar som det är tänkt. Arbetsförmedlingen har flera uppgifter i kontrollen av att arbetslösa som uppbär arbetslöshetsersättning samt deltagare i arbetsmarknadspolitiska program, har rätt till ersättning. När det gäller arbetslöshetsersättningen ska Arbetsförmedlingen lämna de uppgifter om den arbetslöse, som har betydelse för tillämpningen av regelverket till a-kassan. När det gäller programdeltagarna är det Arbetsförmedlingen som fattar beslut om varningar och avstängning från ersättning. En väl fungerande kontroll säkerställer att arbetslöshetsförsäkringen fungerar och ger försäkringen legitimitet. Vissa inslag i kontrollen, såsom kontroll av att aktivitetsrapporter lämnas in, kan skötas långt ifrån ersättningstagarna. Andra delar, som att klargöra hur regelverket ska tolkas i den enskilda situationen och kontroll av att den tolkningen efterlevs, behöver dock ske i kontinuerlig dialog med ersättningstagaren. Den delen av kontrollen sköts bäst i samband med vägledning och matchning. Arbetsförmedlingens beslut om avstängning från ersättning är myndighetsutövning och de underrättelser om ifrågasatt rätt till ersättning som Arbetsförmedlingen lämnar till a-kassorna är nära förknippade med myndighetsutövning. Att delar av besluts-/underrättelseunderlagen bör tas fram i samband med vägledningen och matchningen gör det svårt att lägga ut sådan verksamhet på fristående aktörer och samtidigt ha en välfungerande kontroll. Även om det, i formell mening, går att behålla myndighetsutövningen inom Arbetsförmedlingen har en fristående aktör som samtidigt vill attrahera kunder svaga incitament att lämna kritiska underrättelser. Detta faktum kvarstår även om departementsskrivelsens förslag om att införa en uppgiftsskyldighet för leverantörer genomförs. Att inte bedriva kontrollen i samband med vägledning och matchning skulle, å andra sidan, innebära resurskrävande dubbelarbete. Arbetsförmedlingen skulle kunna upprätthålla kontakten med

---

¹⁵ Grape, L. & T. Hällö (2016), Enkla jobb – medicin eller diagnos?, Landsorganisationen i Sverige.

ersättningstagare just i kontrollerande syfte. Men för ersättningstagarna skulle arbetslöshetsförsäkringen riskera att bli rättsosäker om Arbetsförmedlingen begär att arbetssökandet ska bedrivas på ett annat sätt än det de har kommit fram till tillsammans med den fristående aktör som har valts/tilldelats. Av ovannämnda anledningar befarar LO att arbetslöshetsförsäkringens och aktivitetsstödens legitimitet äventyras i den tilltänkta reformeringen av arbetsmarknadspolitiken. Trots att den remitterade departementsskrivelsen föreslår vissa förtydliganden med avseende på Arbetsförmedlingens kontroll av individ ersättningarna, lämnas inga besked om hur dessa utmaningar ska hanteras.

Med vänlig hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Susanna Gideonsson

Adnan Habibija
Handläggare